

Zzp-schap geschikte opstap naar arbeidsmarkt

Samenvatting en conclusies

De gedachte dat zelfstandig ondernemen zonder personeel mensen met een zwakke positie op de arbeidsmarkt kansen geeft, is met cijfers onderbouwd. Tweevijfde van de startende zzp'ers uit de groepen ouderen, migranten en mensen met een arbeidsbeperking, blijft langdurig actief als zzp'er. Het zzp-schap blijkt daarnaast met name voor ouderen en migranten te fungeren als tussenstap naar ondernemerschap met personeel of loondienst. Vijf tot zeven jaar na de start als zzp'er is driekwart van deze groepen nog steeds actief op de arbeidsmarkt. Mensen met een arbeidsbeperking stromen minder vaak door naar loondienst en ondernemerschap met personeel. Zij zijn in 56 procent van de gevallen niet meer actief op de arbeidsmarkt aan het einde van de onderzochte periode.

Uitvoering

Dr. J. (Jos) Mevissen
Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam

Drs. L. (Lars) Heuts
Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam

Naam onderzoek

Aan de slag als zzp'er? Onderzoek naar de kansen van zzp-schap voor drie doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt

Looptijd: januari 2011 tot mei 2012

Inhoudsopgave

1. Belangrijkste resultaten
2. Aanbevelingen voor de toekomst
3. Waarom was dit onderzoek nodig?
4. Methode informatieverzameling
5. Belangrijkste publicaties

---

1. Belangrijkste resultaten

Zelfstandig ondernemerschap zonder personeel (zzp-schap) biedt een reële kans op arbeidsparticipatie voor migranten, ouderen en mensen met een arbeidsbeperking. Vijf tot zeven jaar na de start tussen 2001 en 2003 is ongeveer tweevijfde deel nog steeds actief als zzp'er. Iets meer dan een kwart van deze startende zzp'ers verliest in de onderzochte periode de actieve positie op de arbeidsmarkt. De rest stroomt uit naar een baan in loondienst of wordt ondernemer met personeel. Hierbij blijkt dat zzp'ers die afkomstig zijn uit de bijstand of zijn begonnen vanuit een arbeidsongeschiktheidsuitkering minder vaak succesvol zijn als zzp'er.

1.1 Doelgroepen niet ondervertegenwoordigd onder zzp'ers

Nederland telde in 2011 ruim 700.000 zzp'ers. In deze groep bevinden zich aantallen ouderen en mensen met een arbeidsbeperking zoals op grond van de bevolkingssamenstelling verwacht zou mogen worden. De niet-westerse allochtonen maken zeven procent van de zzp'ers uit en zijn daarmee licht ondervertegenwoordigd. Dit is een duidelijke aanwijzing dat het zzp-schap voor alle drie de groepen een reële optie is.

1.2 Zzp-schap is meestal geen eindstation

Van alle startende zzp'ers werkt vijf tot zeven jaar later 41 procent nog steeds als zzp'er. De zzp'ers uit de onderzochte doelgroepen blijven niet of nauwelijks achter bij dit cijfer. Veertig procent van de ouderen (45+) is vijf tot zeven jaar later nog steeds zzp'er. De zzp'ers met een arbeidsbeperking komen uit op 39 procent. Niet-westerse allochtone zzp'ers doen het iets minder goed met 36 procent overlevingskans als zzp'er. Maar een start vanuit een positie zonder inkomen verkleint de kansen op duurzaam zzp-schap.

1.3 Beëindiging positie als zzp'er niet altijd negatief

Startende zzp'ers uit de onderzochte groepen hebben drie uitstroommogelijkheden. Iets meer dan een kwart van de totale groep onderzochte zzp'ers heeft na vijf tot zeven jaar geen actieve positie op de arbeidsmarkt meer. Een iets kleiner deel gaat in loondienst werken en een laatste deel (15%) breidt de onderneming uit met personeel. De grootste kans op blijvende participatie op de arbeidsmarkt hebben zzp'ers die starten vanuit loondienst of als voormalig ondernemer met personeel. Ouderen en niet-westerse allochtonen hebben aan het einde van de onderzochte periode participatiecijfers op de arbeidsmarkt die respectievelijk op 71 en 73 procent liggen. Mensen met een arbeidsbeperking blijven vijf tot zeven jaar na de start als zzp'er steken op 44 procent actieve deelname aan de arbeidsmarkt. De reden is vooral dat zij minder vaak doorgroeien naar de positie van ondernemer met personeel en minder vaak in loondienst worden aangenomen. Toch is bij hen sprake van een gemiddelde positieverbetering, omdat deze cijfers betrekking hebben op zzp'ers die begonnen vanuit een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

1.4 Zzp-schap fungeert als opstap naar arbeidsmarkt

Het onderzoek heeft ook specifiek gekeken naar mensen die als zzp'er zijn begonnen vanuit verschillende uitkeringsposities, namelijk bijstand, arbeidsongeschiktheidsuitkering en werkloosheidsuitkering. Wie van deze groepen aan de slag gaat als zzp'er, verwerft in ruim de helft van de gevallen een actieve arbeidsmarktpositie. Zij blijven ofwel zzp'er (36%), groeien door tot ondernemer met personeel (6%) of gaan ergens in loondienst werken (8%). Bij elf procent is sprake van een combinatie van de genoemde posities en 38 procent heeft na de onderzochte periode een uitkering of geen inkomen. Dit betekent dat het stimuleren van zzp-schap zinnig kan zijn. Voor de overheid zorgt het voor een verlaging van de uitkeringslasten. Voor de betrokkenen kan het de financiële armslag vergroten. Ook profiteren zzp'ers van andere voordelen van het hebben van werk, zoals een toegenomen gevoel van eigenwaarde en trots. Onbekend is in hoeverre deze positieve effecten beïnvloed zijn door een selectie-effect. Mogelijk zijn het met name de uitkeringsgerechtigden met beter dan gemiddelde vakkennis en ondernemersvaardigheden die hun kansen als zzp'er wagen.

---

2. Aanbevelingen voor de toekomst

Het is verstandig er rekening mee te houden dat het hier geschetste beeld niet helemaal compleet is, omdat er geen inzicht is in de inkomens van de zzp'ers. Ook zijn de gevolgen van de economische crisis niet in de cijfers opgenomen, omdat de startende zzp'ers tot 2008 zijn gevolgd.

2.1 Integreer aandacht voor zzp'ers in economische beleid

Beginnende ondernemers en startende zzp'ers zijn nauwelijks van elkaar te onderscheiden. Beide groepen hebben vergelijkbare ondernemingsvaardigheden en vakkennis nodig. De zzp'ers worden door beleidsmakers echter vooral gezien door de bril van het re-integratiebeleid of als verkapte werknemers. Een meer pragmatische blik kan de aandacht vestigen op de rol die zzp'ers kunnen spelen in de lokale economische ontwikkeling.

2.2 Optimaliseer ondersteuning starters

Niet alle startende zzp'ers maken gebruik van de diensten van officiële ondersteuningskanalen. Een deel van de starters vindt waarschijnlijk de benodigde ondersteuning in het informele circuit. Voor de anderen is het verstandig een passend aanbod te ontwikkelen. Cruciaal is het inzicht dat zzp'ers niet alleen vakmanschap nodig hebben, maar ook ondernemingsvaardigheden, zoals creativiteit en doorzettingsvermogen. Voor personen die niet geschikt zijn voor het zzp-schap, is een ontmoedigingsbeleid op zijn plaats. Startende zzp'ers die uit een uitkerings situatie komen, hebben relatief vaak moeite met het werven van opdrachten en het opbouwen van een goed netwerk. Zij hebben eenvoudig advies en goede begeleiding nodig.

2.3 Laat onderwijs knelpunten oplossen

Een gebrek aan vakmanschap of –kennis wordt door zzp'ers niet of nauwelijks genoemd als knelpunt in de uitoefening van hun beroep. Problematischer zijn aspecten van de bedrijfsvoering zoals het bijhouden van een goede administratie, het doen van belastingaangifte en acquisitie. Deze aspecten van het ondernemerschap verdienen aandacht in het onderwijs.

3. Waarom was dit onderzoek nodig?

De overheid stimuleert het zzp-schap, maar het was onvoldoende bekend wat dit beleid in de praktijk voor gevolgen heeft voor mensen met een zwakke positie op de arbeidsmarkt. Het bestaande onderzoek beperkte zich in de regel tot startende ondernemers in het algemeen. Daarnaast werden ondernemers met en zonder personeel als één groep behandeld, zodat het beeld op de zzp'ers niet erg helder was. Ook was onvoldoende bekend wat het zzp-schap betekent voor specifieke doelgroepen.

4. Methode informatieverzameling

Het onderzoek is gestart met een literatuurstudie op het gebied van startende ondernemers en zzp'ers. Hierna zijn verdiepende interviews gehouden met experts en gemeenten. Er zijn gesprekken gevoerd met belangenbehartigers van startende ondernemers/zzp'ers, (zzp-) netwerkorganisaties, starteradviescentra, vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties en onderzoekers op het terrein van ondernemerschap.

Daarnaast is een internetenquête gehouden onder 1.252 zzp'ers. Verder zijn veertig startende zzp'ers telefonisch diepgaand geïnterviewd. De geïnterviewde groep is vier maanden later opnieuw benaderd met de vraag hoe het hen is vergaan in de eerste periode. Tot slot is een aantal geanonimiseerde databestanden van het Centraal Bureau voor de Statistiek gekoppeld aan de Gemeentelijke Basisadministratie. Hierdoor was het mogelijk startende zzp'ers uit de periode van 2001 tot 2003 te volgen tot en met 2008. Het was op basis van deze gegevens mogelijk om na te gaan welke zzp'ers als ondernemer actief bleven, wie gebruik is gaan maken van een uitkering en wie aan de slag ging als werknemer.

---

5. Belangrijkste publicaties

- Mevissen, J. & Van den Berg, N. (2011) *De januskop van de zzp'er; de zelfstandige zonder personeel: ondernemer of eigenlijk een werknemer?* Tijdschrift voor Arbeidsmarktvraagstukken, 27(3), p. 264-280.
- Mevissen, J., Heuts, L., Van Leenen, H. & Van den Berg, N. (2012) *Aan de slag als ZZP'er? Onderzoek naar de kansen van zzp-schap voor migranten, ouderen en mensen met een arbeidsbeperking.* Amsterdam, Regioplan publicatienr. 2114.

Tekst: Ad Bergsma